

Taloustieteen tila Suomessa – tutkimus, resurssit, uhat ja mahdollisuudet*

Otto Toivanen
Professori, johtaja
HECER, KAVA

1. Johdanto

Suomalainen yliopisto- ja tutkimusjärjestelmä on muutosten kourissa: Uusi yliopistolaki, Aalto-yliopisto ja muut uudet yliopistot, sektoritutkimuslaitosten tulevat uudistukset... listaa voisi jatkaa. Näissä olosuhteissa on erityinen tarve käydä keskustelua (talous)tieteen tilasta ja sitä kautta valmistautua käynnissä olevien muutosten aiheuttamiin seurauksiin. Taloustieteellisen Yhdistyksen kokouksessa kuultu Seppo Honkapohjan alustus (Honkapohja 2010) ja tilaisuudessa käyty keskustelu olivat tästä näkökulmasta erinomaisesti ajoitettuja.

Tässä artikkelissa käytän tilaisuutta laajentaa niitä näkökulmia, joita ko. tilaisuudessa toin esille. Käytän myös hyväkseni sitä, että mi-

nulla on ollut Honkapohjan esityskalvot ja käsikirjoitus käytettävissäni. Pyrin täydentämään niitä seuraavasti:

1. Tarkastelen suomalaisen taloustieteellisen tutkimuksen tasoa tätä artikkelia varten keräämiäni lukujen valossa,
2. kommentoin Honkapohjan näkemyksiä suomalaisen makrotaloustieteen tilasta,
3. laajennan tarkastelunäkökulmaa puhtaasti tutkimukseen keskittyvästä ja
4. siirrän katseen lähitulevaisuuteen. Esi-tän näkemykseni siitä, mitkä ovat suomalaisen taloustieteen uhat ja mahdollisuudet.

2. Suomalaisen taloustieteellisen tutkimuksen tila

Aloitin Honkapohjan taloustieteellistä tutkimusta koskevista tuloksista, joista keskeiset olivat: 1) suomalaiset ekonomistit julkaisevat kohtuullisen runsaasti, mutta 2) tutkimusten taso jää jälkeen vertailumaiden tasosta, jopa niin, että tutkimuksen tila on ”korkeintaan tyydyttävä, ehkä välttävä”. Totesin jo yhdistyksen

* Kiitän Seppo Honkapohjaa käyttööni annetusta materiaalista ja Jarna Hyvöstä ja Laura Pellikkaa avusta tilastomateriaalin keräämisessä. Edelleen kiitän kaikkien taloustieteen laitosten edustajia heidän minulle toimittamastaan materiaalista. Lisäksi kiitän Tor Eriksonia Tanskan taloustiedettä koskevista tiedoista ja Matti Pohjolaa kommentoista. Vapautan kaikki edellä mainitut kaikesta tähän kirjoitukseen liittyvästä vastuusta.

tilaisuudessa, että Honkapohjan esittämät luvut ovat minulle outoja ja uusia, mutta hänen loppupäätelmänsä siitä, että tutkimuksen määrä on hyvä mutta laadussa on parantamisen varaa, minun on helppo allekirjoittaa. Kuten alla esitettävästä analyysistä käy ilmi, silloin näppituntumalta esittämäni näkemys saa tukea keräämistäni tilastoista. Olen siis pitkälle samaa mieltä Honkapohjan kanssa suomalaisen taloustieteellisen tutkimuksen tilasta. Pyrin kuitenkin alla asettamaan analyysin tulokset oikeisiin puitteisiin, sekä vetämään niistä johtopäätökset.

Sitten, lyhyesti, vertailulukuihin. On ainakin kaksi tapaa lähestyä asiaa: Toisaalta voi lähteä siitä, että määrittelee tutkijajoukon, joiden julkaisutoiminnasta on kiinnostunut, ja tutkia sitä. Tämän lähestymistavan etu on, että tutkimustuotanto automaattisesti suhteutuu tutkijoiden määrään. Toisaalta voi pyrkiä määrittelemään minkälaisesta tutkimuksesta on kiinnostunut siitä riippumatta, kuka sitä tuottaa, ja tutkia sitä. Honkapohja on valinnut jälkimmäisen lähestymistavan kokoamalla maatson julkaisutietoja. Näin toimimalla päädytään keräämään tietoja sen tutkijajoukon toiminnasta, jotka julkaisevat ”taloustieteellistä” tutkimusta, jossa ”taloustieteellinen” määritellään tietokannan tai -kantojen sisältämien aikakauskirjojen kautta.

Tietoja näin keräämällä saadaan toki mielenkiintoisia lukuja, mutta epäselväksi jää siis, mikä tutkijajoukko on tuotannon takana. Siksi (maa)vertailuiden tekeminen on haastavaa tällä tavalla kerättyä aineistoa käyttäen. Maiden väestöön suhteuttaminen toimii vain, jos tutkimusekonomistien osuus koko väestöstä on vakio yli maiden. Näin tuskin kuitenkaan on. Toinen ongelma on, että tällä tavalla tietoa keräämällä havaintojen määrä jää niin vähäiseksi,

että on vaikeaa ellei mahdotonta testata havaittujen erojen tilastollista merkitsevyyttä.

Seuraavassa esitän keräämiäni tutkijakohdaintaisten tietojen perusteella tehdyn vertailun tulokset. Nämä tukevat Honkapohjan johtopäätöksiä tutkimuksen määrästä ja osin myös hänen johtopäätöksiään tutkimuksen laadusta.

Tutkijakohtaisia tietoja käytettäessä kohtaan tiettyjä rajoitteita, sillä ensin pitää määritellä se tutkijajoukko, jonka tuotannosta on kiinnostunut. Rajasin oman tarkastelujoukkoni yliopistojen (kansan)taloustieteen laitoksilla toimiviin tutkijoihin, joilla on tohtorin tutkinto tai joilla on lehtorin virka.¹ Tämä jättää tietenkin huomattavan määrän tutkijoina toimivia ekonomisteja, kuten tutkimuslaitosekonomistit ja muilla kuin taloustieteen laitoksilla toimivat yliopistoekonomistit, pois.

Rajaus on kuitenkin mielekäs siltä osin, kuin yliopistoeconomistien odotetaan tuottavan suurimman osan tutkimuksesta. Lisäksi esim. virkamies-, keskuspankki- ja tutkimuslaitosekonomistien tehtäväkuvat ja kannustimet tuottaa julkaisuja voivat poiketa suuresti toisistaan yli maiden, kun taas yliopistoeconomistien työnkuva (joskaan eivät välttämättä kannustimet) on varsin vakioitu.

Valitsin vertailumaaksi Tanskan, sekä verrokeiksi kustakin pohjoismaasta suurimman taloustieteen laitoksen (Kööpenhaminan, Os- lon ja Tukholman yliopistot). Lisäksi otin vertailukohdaksi englantilaisen Royal Holloway

¹ On totta, että monet lehtorit ovat keskittyneet opettamiseen eivätkä välttämättä ole väitelleet. Samojen kriteerien soveltaminen ulkomaisiin laitoksiin olisi kuitenkin ollut vaikeaa ja siksi en tähän ryhtynyt. En kuitenkaan pidä tätä suurena ongelmana, sillä ei-väitelleitä lehtoreita on (Suomessa) kuitenkin varsin pieni määrä subteellisesti ottaen.

-yliopiston taloustieteen laitoksen. Kyseinen laitos sijoittui viimeisimmässä Research Assessment Exercise -arviossa² (jonka perusteella jaetaan huomattava määrä rahaa) ryhmään laitoksia, jotka olivat sijan 10 molemmin puolin. Ne ovat siis hyviä, mutteivät erinomaisia laitoksia.

On syytä pitää mielessä, että valitsemani pohjoismaiset laitokset ovat maansa parhaita³ ja niitä verrataan koko suomalaiseen yliopistoliseen taloustieteeseen. Tanska puolestaan on mielestäni sopiva verrokkia Suomelle koska se, maantiedettä lukuun ottamatta, on monin tavoin samankokoinen kuin Suomi. Tanskan puolesta puhui myös se tosiasia, että siellä akateemiset taloustieteilijät ovat keskittyneet muutamalle (neljälle) laitokselle kun taas sekä Norjassa että Ruotsissa laitosten määrä on paljon suurempi. Pitäydyin siksi yrittämästäkin kerätä kaikilta Pohjoismaiden taloustieteen laitoksilta tiedot: Tämä olisi vaatinut paljon suuremmat resurssit, sillä tutkijakohtaistenkin tietojen (jolloin voidaan siis käyttää tutkijan nimeä) kerääminen vaatii tarkkuutta.

Keräsin tiedot ISI Web of Knowledge (viimeiset 5 vuotta) ja Google Scholar -tietokannoista (vuosilta 2004–2009), jälkimmäisestä Publish or Perish -ilmaishjelman avulla, käyt-

täen laitosten kotisivuilta kerättyjä tutkijoiden nimiä. Tiedot jotka keräsin ISI Web of Knowledge -tietokannasta ovat: Julkaisujen määrä (rajattuna business and economics -kategoriaan), top-20 ja top-5-julkaisujen määrä (kts. alla) sekä saadut viittaukset. Google Scholarista keräsin tutkimusten (ko. tietokanta listaa myös työpaperit) määrän ja niihin tehdyt viittaukset, jälleen business and economics -kategoriaan rajaten.

Näiden kahden tietolähteen ero on, että edelliseen sisältyvät vain vertaisarvioituissa aikakauskirjoissa julkaistut tutkimukset (eräin poikkeuksin), jälkimmäinen taas on hakupohjaltaan laajempi ja siten ”ajankohtaisempi”. Google Scholarin ongelmana on erityisesti, että se listaa esimerkiksi saman tutkimuksen eri työpaperiversiot erillisiksi julkaisuiksi.

Tarkasteluperiodin valitsin siten, että se olisi mahdollisimman vertailukelpoinen Helsingin analyysin kanssa. Se rajoittaa tarkastelun käytännössä 2000-luvulla tehtyyn tutkimukseen, mutta tämä ei tietenkään ole ongelma kun arvioidaan tutkimuksen tämänhetkistä tilaa. Top-20 ja top-5-julkaisujen määrä/tutkija sekä niiden tutkijoiden osuus, jotka ko. aikakauskirjoissa julkaisevat, ovat indikaattoreita tutkimuksen laadusta vertaisarviointiprosessin tuottaman tiedon perusteella. Top-5-aikakauskirjat ovat hyvin määritelty joukko; top-20-aikakauskirjojen joukkoon kykenee sen sijaan jo pienikin ekonomistiryhmä ehdottamaan 25 tai 30 julkaisua vieläpä kohtuullisen hyvin perusteiden turvauduinkin siksi Kodryckin ja Yun (2005) tuottamaan listaukseen (kts. liite) top-20-aikakauskirjojen osalta tunnustaen samalla, että tämäkin on väistämättä jossain määrin mielivaltaisen valinta. Viittaukset taas kertovat siitä, miten tutkijayhteisö huomioi tehdyn tutkimuksen.

² Kts. esimerkiksi <http://www.guardian.co.uk/education/table/2008/dec/18/rae-2008-economics-and-econometrics> ja <http://www.rae.ac.uk/Results/qualityProfile.aspx?id=34&type=uoa>. Sijoilla 8–13 olevien laitosten nk. keskiarvopisteet ovat 3,00 tai 3,05. Royal Holloway on sijalla 12 tällä yleisimmin käytetyllä kriteerillä. Kun kriteerinä käytetään henkilöökunnan osuutta jonka tutkimus on vähintään tasoa 3* (= ”tutkimus on kansainvälistä, muttei aivan huipputasoa”), on Royal Hollowayn sijoitus 10.

³ Norjassa hiljattain toteutetussa arvioinnissa Bergenin kauppakorkeakoulun taloustieteen laitos ja Oslo arvioitiin yhtä hyväksi.

Taulukossa 1 esitetään eri vertailuryhmien tunnusluvut.⁴ Ennen kuin uppoudutaan tunnuslukuihin, on syytä todeta tarkasteltavien taloustieteilijöiden määrästä muutama asia: Suomen kaikista taloustieteen laitoksista löytyi 93 väitellyttä ekonomistia. Suurimmassa yksikössä (HECER) on 38 täten määriteltyä tutkijaa. Tanskan taloustieteen laitoksilta löysin 149 tutkijaa (Kööpenhaminan kauppakorkeakoulu 20, Kööpenhaminan yliopisto 60, Århus School of Business 30 ja Århus School of Economics and Management 39).⁵ Osloon yliopiston taloustieteen laitoksella on 38, Tukholman yliopistossa 45 ja Royal Hollowayssa 29 tutkijaa. Sarakkeessa 2 esitetään mukaan otettujen pohjoismaisten laitosten (= kaikki neljä tanskalaista laitosta, Oslo ja Tukholma) yhteenlasketut tunnusluvut.

Tarkastellaan ensin ISI Web of Knowledge -lukuja. Muiden kuin Suomen lukujen kohdal-

la sulkeissa olevat arvot ovat t-testien p-arvoja testistä, jossa verrataan Suomea ko. verrokkiin. Suomalaiset taloustieteilijät julkaisevat enemmän kuin verrokkilaitosten pohjoismaiset kollegansa (p-arvo 0,06). Huippuaikakauskirjoihin suomalaisten tuotanto päätty näitä pohjoismaisia kollegoja hieman vähäisemmässä määrin, mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä: Suomalaisilla on 0,38 top-20-julkaisua ja 0,04 top-5-julkaisua/tutkija, kun pohjoismaisten verrokkien vastaavat luvut ovat 0,44 ja 0,08. Suomalaisista tutkijoista sama osuus (23 %) kuin pohjoismaisissa verrokkilaitoksissa julkaisee top-20-aikakauskirjoissa, mutta pienempi osuus (3 % vastaan 6 %) top-5-aikakauskirjoissa. Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä. Viittausten määrä/tutkija antaa samansuuntaisen tuloksen. Google Scholar -tietokannan lukuja käyttäen eroa tutkimusten määrässä ei ole, sen sijaan suomalaisten ekonomistien tutkimukset saavat tilastollisesti merkitsevällä tavalla vähemmän viittauksia sekä absoluuttisesti että suhteessa julkaisujen määrään.⁶

Seuraavissa sarakkeissa analyysi toistetaan vertaamalla suomalaisia yliopistoeconomisteja Tanskaan (sarake 3) ja sitten kunkin Pohjoismaan suurimpaan laitokseen sekä Royal Hollowayhin. Erot Tanskaan ovat pieniä: ISI Web of Knowledge -julkaisujen määrässä oleva ero on Suomelle edullinen vaikkakaan ei tilastollisesti merkitsevä, Google Scholar -viittaustulokset ovat taas Suomen kannalta negatiivisia ja tilastollisesti merkitseviä. Suomalainen taloustiede

⁴ *En ole ottanut tietyn tutkimuksen kirjoittajien määrää tai heidän sijaintipaikkaansa huomioon tilastoissa. Ts. saman laitoksen tutkijoiden yhteisjulkaisu on tilastoissa niin monta kertaa kuin mikä on kirjoittajien lukumäärä. Katsottakoon tämä palkeksioksi sille, että laitoksen sisällä on saatu aikaan yhteistyötä. En ole myöskään poistanut viittauksia omaan tutkimukseen.*

⁵ Käytän Århusin laitosten englanninkielisiä nimiä koska suora suomentaminen olisi tuottanut saman nimen molemmille. Kyseiset toistaiseksi erilliset laitokset ovat osa samaa yliopistoa Tanskassa toteutettujen yliopistoyhdistymisten seurauksena. Näiden neljän laitoksen lisäksi Etelä-Tanskan yliopistossa Odensessa on taloustieteen laitos (Department of Business and Economics). Sen tutkijoista kuitenkin vain 4 on listattuja EDIRC-sivuilla. Suljin laitoksen pois, koska se on mielestäni samassa kategoriassa kuin ei-taloustieteelliset laitokset, joilla on taloustieteilijöitä. Suljin pois myös Kööpenhaminan yliopiston toisen taloustieteen laitoksen joka sijaitsee maatalous- ja metsätieteellisessä tiedekunnassa, eivätkä Helsingin yliopiston maatalous- ja metsätieteellisen tiedekunnan taloustieteen laitoksen ekonomistitkaan ole mukana.

⁶ *Publish or Perish -ohjelma tuottaa useita erilaisia tunnuslukuja, joilla mitataan julkaisujen vaikuttavuutta (h-indeksi, g-indeksi, hI-indeksi jne.) Näitä käyttäen saadut tulokset ovat kuitenkin niin samansuuntaisia tässä raportoitujen kanssa, että jätin toteuttamani muutamiin indekseihin perustuvat analyysit tilansäästösyistä raportoimatta.*

Taulukko 1. Tunnuslukuja ja niiden vertailu

ISI Web of Knowledge	Suomi	Pohjoismaiset verrokkit	Tanska	Kööpenhamina	Oslo	Tukholma	Royal Holloway
Tutkimusten määrä/tutkija	2,54	1,92 (0,06)	1,81 (0,04)	1,58 (0,03)	2,05 (0,40)	2,22 (0,54)	3,03 (0,46)
Top20-tutkimusten määrä/tutkija	0,38	0,44 (0,65)	0,32 (0,59)	0,28 (0,48)	0,29 (0,65)	0,93 (0,01)	0,66 (0,16)
Top5-tutkimusten määrä/tutkija	0,04	0,08 (0,37)	0,04 (0,93)	0,05 (0,86)	0 (0,30)	0,27 (0,00)	0,28 (0,00)
Top-20-julkaisijoiden osuus	0,23	0,23 (0,89)	0,22 (0,94)	0,18 (0,53)	0,11 (0,11)	0,38 (0,06)	0,28 (0,58)
Top-5 julkaisijoiden osuus	0,03	0,06 (0,31)	0,03 (0,96)	0,05 (0,58)	0 (0,27)	0,2 (0,00)	0,17 (0,00)
Viittaukset/tutkija	3,37	4,53 (0,33)	2,99 (0,64)	2,7 (0,58)	6,71 (0,07)	7,8 (0,02)	7,72 (0,04)
Google Scholar	Suomi	Pohjoismaiset verrokkit	Tanska	Kööpenhamina	Oslo	Tukholma	Royal Holloway
Tutkimusten määrä/tutkija	9,80	9,88 (0,95)	10,83 (0,47)	14,12 (0,02)	8,58 (0,55)	7,67 (0,26)	7,24 (0,23)
Viittaukset/tutkija	46,31	75,89 (0,05)	71,01 (0,06)	84,12 (0,02)	56,91 (0,55)	105,96 (0,02)	51,55 (0,76)
Viittaukset/paperi	3,45	6,36 (0,00)	5,21 (0,00)	5,00 (0,01)	5,00 (0,07)	11,04 (0,00)	6,18 (0,00)
Havaintojen lkm	93	232	149	60	38	45	29

Reportoidut luvut ovat keskiarvo ja (kaksipuolisen t-testin p-arvo). Top-20 ja top-5-tutkijoiden määrät on toteutettu indikaattorimuuttujalla 1 (jos on julkaissut top-X-aikakauskirjoissa tarkasteluvälillä). Tukholman yliopiston osalta on laskettu yhteen taloustieteen laitos ja Institute for International Economic Studies -tutkimuslaitos.

on siis tanskalaiseen verrattuna kutakuinkin samaa tasoa. Mielestäni esitetyistä vertailuista tämä on tärkein, sillä siinä ovat mukana molempien maiden kaikki yliopistojen taloustieteen laitoksilla toimivat väitelleet tutkijat.

Tulokset vertailuista Suomi – yksittäiset laitokset voi mielestäni vetää yhteen seuraavasti: suomalaisten taloustieteilijöiden tutkimustuotanto on kutakuinkin vertailukelpoista Köö-

penhaminan yliopiston taloustieteen laitoksen kanssa. Osloon verrattuna laatu on hieman heikompa, mutta siellä on vähemmän top-20-aikakauskirjoissa julkaisevia lähes tilastollisesti merkitsevällä tavalla (p-arvo 0,11). Tukholmaan ero laadussa on selvin, sillä siellä tuotetaan enemmän top-20 ja top-5-julkaisuja, näissä aikakauskirjoissa julkaisevia on suurempi osuus, ja sitaattejakin suomalaiset saavat vä-

Taulukko 2. Tunnuslukujen mediaani, 90 %:n desiili ja maksimi							
ISI Web of Knowledge	Suomi	Pohjoismaiset verrokkit	Tanska	Kööpenhamina	Oslo	Tukholma	Royal Holloway
Tutkimusten määrä/tutkija	1 7,6 13	2 7 13	0 6 12	1 5,8 9	0 7,2 10	1 7,4 10	2 8 10
Top20- tutkimusten määrä/tutkija	0 1 4	0 1 9	0 1 4	0 1 4	0 1 8	0 3,4 9	0 3 4
Top5- tutkimusten määrä/tutkija	0 0 2	0 0 3	0 0 2	0 0 1	0 0 0	0 1 3	0 1 3
Viittaukset/tutkija	1 10 29	0 13,7 105	0 10 40	0 9,8 36	0 26,4 62	1 21 105	2 23 84
Google Scholar	Suomi	Pohjoismaiset verrokkit	Tanska	Kööpenhamina	Oslo	Tukholma	Royal Holloway
Tutkimusten määrä/tutkija	5 25,6 61	7 25 55	7 26 55	12 27 55	7 22 31	6 16,8 46	6 16 24
Viittaukset/tutkija	13 139 520	29 200 1120	29 154,6 694	46 215,6 639	26 157,8 501	37 412,2 1120	21 146 321
Viittaukset/paperi	2,4 7,70 15	4,50 13,3 62,2	4,3 11,06 18	4,2 9,9 17,2	3,7 11,5 22,8	10 26,6 62,2	4,6 12,9 35,7

Raportoidut luvut ovat mediaani, 90 %:n desiili ja maksimi, allekkain tässä järjestyksessä kullakin rivillä.

hemmän. Vertailu Royal Hollowayhin tuottaa hyvin samanlaiset tulokset kuin vertailu Tukholman yliopistoon.

Nämä luvut tarkentavat Honkapohjan lukujen luomaa kuvaa ja vahvistavat luottamusta hänen tuloksiinsa siitä, että tutkimustuotannon määrä on kunnossa, mutta laatu huonompaa kuin vertailulaitoksilla. Suomalainen taloustiede kokonaisuutena ei mahtuisi 10 parhaan taloustieteen laitoksen joukkoon Englannissa. Tämä ei kuitenkaan liene yllätys kenellekään.

Suomalainen taloustiede kuitenkin kestää hyvin vertailun tanskalaisen taloustieteen kanssa.

On tärkeää ymmärtää, että ero suomalaisen taloustieteellisen tutkimuksen laadun ja verrokkilaitosten tutkimuksen laadun välillä syntyy jakaumista, jotka ovat hyvin vinoja. Taulukossa 2 esitetään useimmille taulukon 1 tunnusluville mediaani, 90 %:n desiili ja maksimi. Erityisesti maksimien osalta on kuitenkin muistettava, että ne ovat herkkiä mittavirheille.

Kun tarkastellaan ISI Web of Knowledge -lukuja, ei suomalainen mediaanitutkija eroa tanskalaisesta tai verrokkilaitosten mediaanitutkijasta Royal Hollowayta lukuunottamatta. Kun katsotaan jakauman ”ylähäntää”, erot alkavat käydä selville, mutta ylähännänkin osalta suomalainen taloustiede on hyvin vertailukelpoinen sekä pohjoismaiseen että tanskalaiseen taloustieteeseen 90 %:n desiilin osalta. Maksimien kohdalla on jonkin verran eroa. Google Scholar -lukuja katsottaessa jo mediaanitutkijoiden osalta on eroa verrokkien hyväksi.

Suomalainen mediaanitaloustieteilijä kestää siis tässä vertailussa kohtuullisen hyvin, vaikka onkin hieman verrokkejaan heikompi Google Scholar -viittausten osalta. Sen sijaan käy selväksi, että Suomen taloustieteen terävin kärki jää laatuvertailussa verrokeista jälkeen. Jälleen tärkein tulos on se, että Suomen ja Tanskan luvuissa ei ole suuria eroja; jo keskiarvoja verrattaessa havaitut erot viittauksissa (Suomella enemmän ISI Web of Knowledge, Tanskalla Google Scholar viittauksia) tulevat jälleen ilmi.

Mitä tämän perusteella pitäisi sanoa suomalaisen taloustieteellisen tutkimuksen tilasta? Ymmärrän Honkapohjan tulkinnan omista luvuistaan – ”korkeintaan tyydyttävä, ehkä vain välttävä” – niin, että hän on arvioinut tutkimuksen tasoa absoluuttisesti. Tämä on tietysti erittäin hyvin perusteltu lähestymistapa. Kuluksen sanonnan mukaan tutkimuksessa on vain yksi liiga, nimittäin maailman liiga. Siinä vertailussa harva suomalainen taloustieteilijä yltää kategoriaan ”hyvä”, erinomaisesta puhumattaakaan. Mutta tämän ei kai pitäisi olla yllätys, sillä siinä vertailussa määritelmällisesti huonosti menestyy yli 90 % taloustieteilijöistä tai sen puoleen, minkä tahansa tieteenalan tutkijoista. Jos tutkimuksen taso suhteutetaan alan lähtö-

kohtiin vaikkapa 1970-luvulla tai sen käytössä oleviin resursseihin, sanoisin, että taso on ”hyvä, tai ainakin tyydyttävä plus”. Vertailu Tanskaan tukee mielestäni tätä johtopäätöstä.

3. Suomalaisen makrotaloustieteen tila

Toinen osa Honkapohjan vertailulukuja kosketlee makrotaloustieteellisen tutkimuksen suhteellista osuutta eri maissa ja Suomessa erityisesti. Hänen johtopäätöksensä on, että makrotaloustieteen osuus suomalaisesta taloustieteellisestä tutkimuksesta on liian alhainen. Honkapohjan vertailussa käyttämät luvut ovat osin hieman hämmäntäviä. Hämmennykseni selittyy tavalla, jolla Honkapohja on kerännyt tiedot, eli sillä, että hän lähestyy asiaa määrittelemällä ne aikakauskirjat, joissa julkaistu tutkimus on taloustieteellistä sen sijaan, että rajaisi tutkijajoukon, jonka tutkimustuotantoa sitten analysoisi.

Tämä on tietenkin linjassa muun Honkapohjan maavertailun kanssa, mutta on mielestäni ongelmallinen tapa tarkastella tutkimusalueiden suhteellisia osuuksia; Honkapohjan taulukko 3 on siitä esimerkki. Mitenkään haluamatta himmentää teknillisissä korkeakouluissa toimivien (ekonomisti?)tutkijoiden sädekehää on mielestäni väärin sisällyttää esimerkiksi Teknillisen korkeakoulun tutkijoiden tuottamat 60 ja Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun tutkijoiden 50 Econlit-tietokantaan listattua artikkelia nimittäjään, kun pyritään selvittämään makrotaloustieteen osuutta taloustieteellisestä tutkimuksesta Suomessa. Kummassakaan ei ole (kansan)taloustieteen laitosta, eikä niistä siten myöskään valmistu aineen pääaineopiskelijoita millään tutkintotasolla. Samoin on varmaa, etteivät Helsingin

kauppakorkeakoulun ahkeriksi tiedetyt kansantaloustieteen laitoksen tutkijat ole tuottaneet 141 artikkelia havaintojaksolla 2004–2009, vaan lukuun sisältyy Helsingin kauppakorkeakoulun muilla laitoksilla toimivien tutkijoiden artikkeleita.

Näitä lukuja käyttäen piirtyy mielestäni vielä todellisuuttakin synkempi kuva siitä, mikä on makrotaloustieteen osuus suomalaisesta taloustieteellisestä tutkimuksesta. Alleviivaan sitä, että yllä sanotusta huolimatta Honkapohjan johtopäätökset makrotaloustieteellisen tutkimuksen määrästä ovat mielestäni oikeat: Makrotaloustieteen tutkimus Suomessa on ”liian vähäistä” – olkoonkin, että tässä kohtaa olisi tärkeää määritellä mistä näkökulmasta ja vastata kysymykseen miksi näin on. Tilanteesta eivät ole huolestuneita vain Suomen Pankin edustajat, vaan tutkijayhteisö laajemmin.

On syytä myös rekisteröidä positiiviset asiat. Oulussa toimii vireä joskin pienehkö makrotaloustieteen ryhmä, johon on kyetty rekrytoimaan erittäin lupaavia jatko-opiskelijoita. KAVA on reagoinut makrotaloustieteellisen jatko-koulutuskiinnostuksen puutteeseen lisäämällä huomattavasti makrotaloustieteellisen kurssitarjonnan määrää sekä uudistamalla ensimmäisen vuoden makrotaloustieteen kurssin sisältöä. Turun jatkokoulutustoiminta on myös tuottanut makrotaloustieteen opetusta. Helsingin yliopistoon perustettiin hiljattain empiirisen makrotaloustieteen professuuri yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Lisäksi olen varma, että maailmantalouden viimeaikaiset mullistukset luovat kiinnostusta makrotaloudellisiin kysymyksiin niin tutkijoiden kuin opiskelijoidenkin keskuudessa.

Johtuuko nykyinen makrotaloustieteellinen tutkimuksen tila kenties opetustarjonnasta? Epäilen, sillä varmasti on niin, että sekä perus-

tutkinto- että jatkotutkintotasolla makron ydinkurssien tarjonta on samalla tasolla kuin maailmallakin. Tohtoritason erikoiskursseja on makrossa tarjolla enemmän kuin millään muulla taloustieteen osa-alueella, olkoonkin, että tässä on tapahtunut muutos vasta aivan hiljattain. Eroa voikin syntyä lähinnä sitä kautta, että perustutkintotason erikoiskursseja on niukasti tarjolla makrotaloustieteessä. Minulla ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta kerätä tästä tilastoja, joten todellinen asiantila jää epäselväksi. En siis kuitenkaan usko, että syynä olisi opetustarjonta.

Mikä sitten olisi ”oikea” makron tutkimuksen taso? Käytän seuraavassa Honkapohjan lukuja asian haarukoimiseen. Honkapohjan kuvio 6 esittää tietoja makrotaloustieteen osuudesta taloustieteellisessä tutkimuksessa eri Pohjoismaissa. Kuvion lukujen perusteella on laskettavissa, että Ruotsissa makrotaloustieteellisen tutkimuksen osuus taloustieteellisestä tutkimuksesta on noin 12 %. Tanskassa ja Norjassa vastaavat luvut ovat 14 ja 11 % kun Suomen luku on 11 %.⁷ On huomattava, että muilla Pohjoismailla on omat valuuttansa ja siten epäilemättä vähintään yhtä suuri tarve kotimaiselle makrotaloustieteelliselle osaamiselle kuin Suomella.

Näiden lukujen perusteella suomalaisen makrotaloustieteellisen tutkimuksen määrä ei olisi hälyttävän alhainen. Olisi varmastikin hyvästä selvittää sekä se, koetaanko makrotaloustieteellisen tutkimuksen vähäisyys ongelmaksi näissä maissa, että se, mihin toimiin asian johdosta on mahdollisesti ryhdytty.

⁷ Oletan tässä yksinkertaisuuden vuoksi, että yllä esittämäni barbat näissä luvuissa ovat subteellisesti ottaen samansuuruisia eri maissa.

Toinen tapa lähestyä asiaa on katsoa Honkapohjan taulukkoa 3 johon on koottu tutkimuslaitoskohtaisia tietoja suomalaisesta taloustieteellisestä ja makrotaloudellisesta tutkimuksesta. Taulukkoon sisällytetyistä laitoksista Suomen Pankki on epäilemättä se, jolla on suurin tarve makrotaloudelliselle tutkimukselle. Taulukon lukujen perusteella makrotaloustieteellisen tutkimuksen osuus kaikesta Suomen Pankin (Econ-lit-tietokantaan sisällytetystä) tutkimuksesta on noin 40 %.⁸ Olisiko sopiva makrotaloustieteen osuus vaikkapa puolet tästä? Tällöin nykytaso lienee 50–75 % tarvittavasta.

Selkein yksittäinen puute yliopistollisissa makrotaloustieteessä lienee se, ettei yliopistotutkijoiden joukossa ole dynaamisiin yleisen tasapainon (numeerisiin) malleihin erikoistunutta professoria tai tutkijaryhmää. Tällä on väistämättä vaikutusta ainakin jatko-opiskelijoiden aihevalintoihin. Ongelman ratkaisuun tullaan tarvitsemaan useiden tahojen yhteistyötä ja mahdollisten (toivottavien!) rekrytointien lisäksi pienten askelten politiikkaa.

Yksi tällainen on jo otettu, kun Suomen Pankin edellä mainittuihin menetelmiin erikoistuneet tutkijat ovat viimeisen parin vuoden ajan osallistuneet kiitettävästi KAVAn ensimmäisen vuoden makrotaloustieteen kurssin opetukseen. Ehdotan yhtenä uutena avauksena, että Suomen Pankki avaa erinomaiset seminaarinsa jatko-opiskelijoille kenties jopa niin, että pyrkii heitä sinne aktiivisesti houkuttele-

maan. Nykyinen ilmapiiri myös osaltaan auttaa, sillä tutkijayhteisökin on varmasti sitä mieltä, että (vaikeasti määriteltävä) politiikka-merkityksellisyys on eräs tutkimuksen laatukriteereistä.

Tässä kohtaa muutoinkin Suomeen kaipaamani jatko-opiskelijoiden mahdollisuus kesätoihin (ilman, että se vaikuttaa heidän jatkoopinnoista saamaansa korvaukseen) voisi myös olla oikeansuuntainen askel. Olisiko Suomen Pankilla ja Valtiovarainministeriöllä käyttöä fiksuille ja hyvin koulutetuille kesätyöntekijöille? Ainakin KAVA ja HECER ovat omalta osaltaan valmiita keskustelemaan toimenpidevaihtoehtoista.

Suurin syy siihen, että erityisesti Suomen Pankki kokee oikeutettua huolta makrotaloustieteellisen koulutuksen ja tutkimuksen puutteesta ja tasosta on mielestäni kuitenkin kyöksissä siihen laajempaan ongelmaan, joka on taloustieteen suurin tulevaisuuden haaste: Olemme toimineet ja edelleen toimimme suurelta osin suljetun talouden oloissa mitä tulee taloustieteelliseen osaamisen tarjontaan ja kysyntään. Tosiasia, jota emme voi paeta, on, että Suomi on hyvin pieni markkina. Erikoistuneen inhimillisen pääoman kohdalla, jota taloustieteellinen tutkijankoulutus edustaa, olen havainnut Suomessa useita kertoja tilanteen, jossa sekä tarjonta- että kysyntäpuolen toimijat kokevat markkinat omasta näkökulmastaan tarpeettoman ohuiksi. Tästä päästäänkin sujuvasti alan resurssointiin.

4. Suomalaisen taloustieteen tila – resurssit ja peruskoulutus

Kuten Honkapohjakin toteaa, taloustieteen tilaa voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Haluan täydentää hänen valitsemaansa tutki-

⁸ On varmastikin niin, että Suomen Pankin kohdalla luvuissa oleva (ei-taloustieteilijöiden julkaisuista ja ei-taloustieteellisistä julkaisuista tuleva) harba on keskimääräistä pienempi. Niinpä todellinen ero makrotaloudellisen tutkimuksen suhteellisessa määrässä Suomen Pankin ja muiden tutkimuslaitosten välillä lienee pienempi kuin mitä luvut antavat ymmärtää.

muksen tasoa ja määrää tarkastelevaa näkökulmaa tarkastelemalla sekä resursseja että perustutkimomääriä. Tämä on tärkeää siksi, että nämä kytkeytyvät läheisesti toisiinsa. Jätän sen kolmannen tehtävän, yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen, tarkoituksella pois tästä artikkelista, vaikka en missään nimessä sen tärkeyttä väheksykään.

Kuten edellisestä luvusta kävi ilmi, suomalainen yliopistotaloustiede on alle 100 ammatitutkijan harteilla. Näistä runsaat 30 ovat professoreita (määräaikaiset mukaan lukien) ja lopuista varsin suuri osa erilaisella ulkopuolisella rahoituksella toimivia tutkijatohtoreita. Tätä resurssimäärää voidaan pitää vähäisenä vaatimuksiin verrattuna. Yhteiskunnallinen odotus nimittäin lienee, että suomalainen yliopistojärjestelmä on kykenevä sekä tarjoamaan kilpailukykyisen koulutuksen kandidaattitasolta tohtoritasolle, että tuottamaan kansakunnan tarpeisiin niin koulutettuja ekonomisteja, tutkimusta kuin yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumistakin.

Tanskan taloustieteen laitoksilla toimii siis yli 50 % enemmän ekonomisteja kuin suomalaisissa yliopistoissa. Professoreita Tanskassa on 48, Suomessa 35 (2009, laitosten www-sivujen mukaan). Käsitykseni mukaan on myös niin, että Tanskassa on Suomeen verrattuna ainakin saman verran ekonomistikoulutuksen saaneita niin ko. korkeakoulujen muissa yksiköissä kuin sellaisissa korkeakouluissa, joissa ei ole taloustieteen laitosta.

Vähäiset resurssit on myös jaettu varsin pieneen yksiköihin. Suurin suomalainen yksikkö, HECER, sekin itse asiassa kolmen laitoksen yhteenliittymä, on 38 tutkijallaan pienempi kuin kaikki yllä käytetyt pohjoismaiset verrokkit Oslo lukuun ottamatta (Oslo on samankokoinen) ja samansuuruinen kuin Tanskan toiseksi

suurin taloustieteen laitos (Århus School of Economics and Management). Seuraavaksi suurimmat suomalaiset yksiköt ovat jo hyvin pieniä kansainvälisessä vertailussa. Vertailun vuoksi, Tanskassa on siis käytännössä neljä taloustieteen laitosta joille Tanskan Suomea suuremmat henkilöresurssit jakaantuvat. Resurssit laitosten välillä ovat lisäksi jakaantuneet niin, että ne ovat ainakin periaatteessa kykeneviä kilpailemaan keskenään.⁹ Lienee myös niin, että Tanskassa Suomea pienempi osa nuorista väitelleistä tutkijoista on ulkopuolisen rahoituksen varassa.

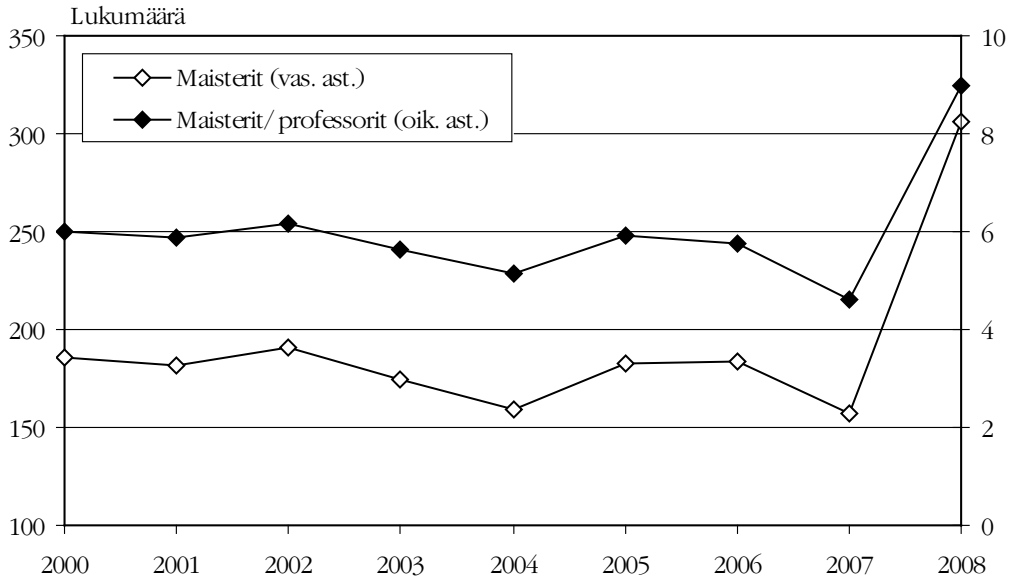
Mielestäni ei olisi mitenkään yllättävää, jos pieni ja hajautunut tutkijamäärä olisi kytköksissä siihen, että terävin kärki ei ole verrokkien tasolla, tai siihen, että joidenkin merkittävienkin tutkimusalojen edustus on tarpeettoman heikoissa kantimissa. Toistan sen, mitä yllä jo sanoin: Annettuihin resurssihin nähden suomalainen taloustieteellinen tutkimus on varsin hyvällä tasolla.

Resurssit eivät kuitenkaan ole vain ulkopäin annettuja, vaan myös omien toimien, erityisesti valmistuneiden maistereiden määrän tulosta. Siksi on syytä tutkailla peruskoulutusmääriä taloustieteessä.

Kuviossa 1 raportoin valmistuneiden maistereiden määrän vuosilta 2000–2008 sekä maistereiden määrän suhteessa professoreiden määrään. Kuten siitä näkyy, lukuun ottamatta tutkinnonuudistusvuotta 2008, on maisterituotanto ollut varsin vakaa ja keskimäärin vuodessa on valmistunut 177 maisteritason ekonomistia. Vaikka objektiiviset mittapuut puuttuvat, sa-

⁹ Tosiasia on myös, että kaikki neljä tanskalaista laitosta rekrytoivat nuoria tutkijoita kansainvälisiltä markkinoilta, vaikka erityisesti vanhemmat tutkijat ovat edelleen valtaosin (paikallisesti koulutettuja) tanskalaisia.

Kuvio 1. Valmistuneiden taloustieteen maistereiden lukumäärä

noisin, että tämä kuulostaa tarpeettoman pieneltä määrältä. Olen vakuuttunut siitä, että suomalainen yhteiskunta hyötyisi siitä, että hyvin koulutettujen ekonomisti-maistereiden määrä olisi ainakin 50 % tätä suurempi. Varmaa on myös, että jatkokoulutuksen kapeasta näkökulmasta 180 maisteria vuodessa on kovin kapea rekrytointipohja tuottaa ne noin 15 tohtoria/vuosi, jotka KAVAn jäsenlaitoksilta valmistuvat.

Toinen tarkastelunäkökulma on suhteuttaa ”tuotantoluvut” panoksiin. Onko noin 180 maisteria vuodessa paljon vai vähän, kun se suhteutetaan noin 35 professoriin ja kaiken kaikkiaan noin 90 tutkijaan? Pientä vertailupohjaa antaa Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta. Siellä muut aineet kuin kansantaloustiede tuottivat noin 40 professorin työpanoksella noin 300 maisteria vuodessa vä-

lillä 2000–2008. Kun poikkeuksellinen vuosi 2008 lasketaan mukaan, valmistui muista valtiotieteistä keskimäärin 7,3 maisteria/professori, taloustieteen koko maan keskiarvon ollessa 6. Vuosien 2000–2007 tilastoja käyttäen luvut ovat 6,3 ja 5,6. Vain yhtenä vuonna on tämä suhdeluku ollut parempi taloustieteessä kuin muissa valtiotieteissä.

Vaikka vertailupohjaa tulisi eittämättä laajentaa ja resursseihin laskea muikin opetushenkilökunta kuin professorit,¹⁰ on kuitenkin syytä epäillä, että suomalainen taloustiede ei tuota määrällisesti maistereita samassa tahdissa kuin vertailukelpoiset muut tieteet. Laatu voi

¹⁰ Muun opetushenkilökunnan huomioiminen ei ole aivan suoraviivaista, sillä suuri osa nuoremmista tutkijoista on ulkoisella rahoituksella ja heidän antamansa opetuksen määrä vaihtelee suuresti.

taloustieteessä toki olla parempaa ja on jotain syytä toivoa, että näin olisikin – ainakin Helsingin kauppakorkeakoulun valmistuneiden ekonomien palkkavertailussa kansantaloustieteestä valmistuneet ovat perinteisesti sijoittuneet kärkeen heti rahoituksen pääaineopiskelijoiden jälkeen. Ei ole kuitenkaan mitään syytä sulkea silmiä siltä mahdollisuudelta, että oppiaineena taloustieteellä on syytä miettiä, miten tehostaa perustutkinto-opiskelua ja siten maisterituantoa.

5. Suomalaisen taloustieteen uhat ja mahdollisuudet

Yliopistoissa toimivat taloustieteilijät ovat samanlaisten tuottavuuspaineiden alla kuin muutkin yliopistotutkijat: kapealta resurssipohjalta pitäisi pystyä tuottamaan hyvin koulutettuja kandidaatteja, maistereita ja tohtoreita, tehdä kansainvälisen tason tutkimusta ja osallistua yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen. Aika tuntuu valuvan rahoituksen hakemiseen ja erilaisiin hallinnon (uusiin) kuvioihin. Mitä tehdä?

Keskeinen ongelma on, että suomalainen taloustiede on huonosti resursoitu. Mielestäni erityisesti Suomen tapaisen pienen maan tulisi kysyä, mitkä ovat ne minimiresurssit, joilla voidaan tyydyttää kunkin alan koulutustarve. Väitän, että taloustieteen osalta ollaan hyvin lähellä minimiresursseja – vai onko syytä ajatella, että Tanskassa, jossa resursseja on yli 50 % enemmän, taloustiede on poikkeuksellisen hyvin tai peräti liian hyvin resursoitu? Ongelmia lisää se, että nuo resurssit on epäoptimaalisesti allokoitu pitkin Suomennientä. Tästä, pääosin, seuraavat Honkapohjankin analyysin tulokset. Voimme toki tästä asiailtilasta syyttää päättäjiä, mutta hedelmällisempää on kysyä, mitä

voimme itse asialle tehdä – miten voimme vaikuttaa siihen, että tieteenalan resurssit alkavat lisääntyä.

Tilanne ei ole toivoton, mutta vakava se mielestäni kyllä on. Syy tähän on erityisesti voimavarojen pirstoutuneisuus. Kuinka monta yliopistoa (rehtoria, dekaania) Suomesta löytyy jotka kokevat, että taloustiede on niille erityinen voimavara edes yhteiskuntatieteiden joukossa, tai suhteessa liiketaloustieteisiin? Kuinka monta sellaista taloustieteen laitosta löytyy, joilla on vahva neuvotteluasema oman tiedekunnan resurssien jaossa?

Todennäköistä tai ainakin toivottavaa on, että suomalaiset yliopistot jatkossa miettivät resurssiensa jakoa aikaisempaa tarkemmin. Poliittisellakin tasolla retoriikka on jo liikahtanut tähän suuntaan; virkamiestasolla opetusministeriö jo vahvasti patistaa yliopistoja erikoistumaan ja laatimaan ”strategioita”. Tällainen ajattelutapa, niin toivottavaa kun se onkin kokonaisuuden kannalta, on uhka pienille laitoksille, jotka ovat toiminnan marginaalissa, ja valitettavasti lähes kaikki suomalaiset taloustieteen laitokset ovat ainakin vaarassa olla toiminnan marginaalissa.

Ainoa tapa varmistaa, ettei suomalaisen taloustieteen mielestäni toivottava voimien keskittyminen tapahdu voimavarojen supistumisen kautta, on proaktiivisuus meidän kaikkien, mutta erityisesti yliopistoeconomistien osalta. Voimavarojen supistumiseen ei yksinkertaisesti ole varaa, siksi matala on tämänhetkinen taso.

Näen kaksi keskeistä toimintamuotoa. Ensinnäkin, aineen houkuttelevuutta nuorten keskuudessa on nostettava. Tarvitsemme enemmän pääaineopiskelijoita ja eittämättä mielellään enemmän niitä, joille matematiikka ei ole välttämätön paha. Samalla meidän pitää aikaisem-

paa paremmin saada nyt taloustieteen valinneet/valitsevat valmistumaan. Opiskelijamäärien osalta tähän tavoitteeseen pääsy riippuu suuresti yksittäisen laitoksen toimintaympäristöstä kuten siitä, missä vaiheessa pääaine valitaan. Opetustarjonnan hiominen ja opetukseen panostaminen ovat varmasti keskeisessä osassa kun pyritään nostamaan valmistumisprosenttia. Vanha totuus siitä, että oppiaineen/laitoksen asema on ensisijassa riippuvainen siitä, miten hyvin ”perustutkintotuotanto” on hoidettu, pitänee jatkossakin paikkansa.

Eräs keskeinen haaste lienee vakuuttaa toisaalta työnantajat ja toisaalta mahdolliset opiskelijat siitä, että taloustieteellinen koulutus antaa erinomaiset valmiudet moneen sellaiseenkin työtehtävään johon ei perinteisesti ole (Suomessa) ekonomistia palkattu. Tällaisessa mielikuvakamppailussa olemme jääneet pahasti ainakin liiketaloustieteiden jalkoihin.

Oppia voisi lisäksi kenties hakea maista, joissa taloustiede on suosittua muidenkin kuin pääaineopiskelijoiden joukossa, nimittäin Yhdysvalloista ja Englannista. Eräs lääke voisi olla maailmalla kovaa vauhtia yleistyvää koulutuksen tuotteistaminen, eli erilaiset erikois(maisteri) ohjelmat perinteisen yleisekonomistikoulutuksen sijaan tai rinnalle. Myös muutoin palkkiorakenteeltaan epäselväksi jäävä kolmas tehtävä – yhteiskunnallinen vuorovaikutus – voisi tuottaa hedelmää. Uskon nimittäin, että näkyvyys (muutoinkin kuin nykyisen laman aiheuttajina...) toisi aineeseen opiskelijoita. On myös kaikki syy pohtia, miten lisätä ulkomaalaisten kiinnostusta opintoihin Suomessa. Tuo kenttä on vain kovin kilpailtu, joten muutakin houkutinta pitää voida tarjota kuin lukukausimaksujen puute.

Aikaisempaa selvempi jako kandidaatti- ja maisteritutkintoihin avaa sekä uhkia että

mahdollisuuksia. Itse olen voimakkaasti sitä mieltä, että opinto-oikeus pitäisi ensi vaiheessa antaa vain kandidaattitasolle asti. Tästä olisi seurauksena uudet markkinat. Kandidaatiksi valmistuvat mieltisivät paitsi, kannattaako yli-päättään suorittaa maisterin tutkintoa, myös sitä, mikä maisterin tutkinto ja missä kannattaa suorittaa. Taloustiede voi oikeilla toimilla houkutella lisää ja parempia maisteriopiskelijoita muiden aineiden kandidaateista. Toisaalta tietysti voi käydä niin, että taloustieteestä tulee nettohäviöjä tässä pelissä... Tämä muutos toimintaympäristössä varmasti osaltaan pakottaa taloustieteen laitoksia miettimään tarkasti opintojen sisältöjä ja tasoa.

Toiseksi, taloustieteilijöiden pitää jatkaa sitä aktiivista otetta yliopistohallintojen ja tarvittaessa opetusministeriön suuntaan, jonka tuloksena olemme tieteenalana olleet usein edelläkävijä Suomessa. Selkeiden, yliopiston tavoitteet huomioon ottavien suunnitelmien luominen, niiden sovittaminen toimintaympäristöön ja olemassa oleviin suhteellisiin vahvuuksiin on edelleen käsittääkseni suhteellisen harvinaista toimintaa suomalaisessa yliopistoympäristössä. Ekonomisteilla toivoisi olevan suhteellinen etu tämäntapaisten suunnitelmien luomisessa (ja kohtuullinen kyky niiden toteuttamiseenkin).

Tulevaisuus on mielestäni mitä suurimmassa määrin (yliopisto)ekonomistien omissa käsissä. Ikävä kyllä on varmastikin niin, että on turha vaatia lisäresursseja, jollei ensin osoita olevansa niiden arvoinen. Koska alan osaamis-pohja on yliopistoeconomistien harteilla heidän kouluttaessaan tulevat ekonomistit, on kaikki syy koota tieteenalan voimat sen aseman vahvistamiseen yliopistoissa. Tieteenalan muut toimijat voivat kantaa kortensa kekoon eri tavoin: Paitsi tietenkin hoitamalla oman tonttinsa hyvin, myös tarjoamalla yhteistyömahdoli-

suuksia kuten työharjoittelua, yhteisvirkoja, tieteenalan kokonaisuuden kannalta mietittyä täsmärahoitusta, joka edistää vahvojen yksiköiden syntymistä ja näiden erikoistumista jne.. Tässä avuksi tulee hyvä keskinäinen kommunikaatio ja yhteistyön perinne. Yllä olevien vahvuuksien avulla taloustieteilijöillä on kaikki edellytykset olla se yhteiskuntatiede, joka hyötyy käynnissä olevista ja tulevista muutoksista.

Mielestäni suomalainen taloustieteellinen tutkimus ei ole huonolla tasolla, vaan aika tarkkaan sillä tasolla kuin on kohtuullista odottaa annettuna resurssit ja niiden allokointi. Makrotaloustieteen osuus tutkimuksesta ja opetuksesta vaatii varmasti erityistä huomiota, mutta tilanne ei liene aivan niin hälyttävä kuin voisi luulla: Makrotaloustieteen sinällään matala osuus tutkimuksesta on pohjoismaista tasoa, erilaisiin ruohonjuuritason ponnistuksiin

on jo ryhdytty, ja ehkä ennen kaikkea, vahva yksimielisyys näyttäisi vallitsevan siitä, että lisätöitä pitää tehdä.

Tieteenalan suurimmat uhat ovat suunnalla, josta löytyvät selitykset niin tutkimuksen tasolle kuin makrotaloustieteellisen tutkimuksen tilallekin: sanalla sanoen, resurssipohjasta. Tulevaisuus ja yliopistouudistus tuovat resurssien osalta uusia uhkia, mutta nämä ovat käännettävissä mahdollisuuksiksi. Työhön tulee kuitenkin tarttua heti. □

Kirjallisuus

- Honkapohja, S. (2010), ”Taloustieteen tila Suomessa”, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 106 (tämä nide).
- Kodrycki, Y. ja Yu, P. (2005), ”New Approaches to Ranking Economics Journals”, Federal Reserve Bank of Boston working paper 05–12.

Liite

A. Aikakauskirjat

Top-20-aikakauskirjat, top-5 ensimmäisenä kursivoituna. Lähde: Kodrycki, Y. ja Yu, P. (2005). Listasta on poistettu aikakauskirjat jotka pyytävät artikkeleita kirjoittajilta (Journal of Economic Perspectives, Brookings Papers on Economic Activity).

American Economic Review

Quarterly Journal of Economics

Econometrica

Journal of Political Economy

Review of Economic Studies

Journal of Monetary Economics

Journal of Econometrics

Review of Economics and Statistics

Journal of Economic Theory

Journal of Financial Economics

European Economic Review / Journal of European Economic Association

Journal of International Economics
Journal of Public Economics
International Economic Review
Economic Journal
Journal of Money, Credit and Banking
Review of Financial Studies
RAND Journal of Economics
Journal of Business and Economics Statistics

B. Aineiston keräystapa

1. Laitosten www-sivujen osoitteet hankittiin EDIRC-tietokannasta (<http://edirc.repec.org/>).
2. Laitosten www-sivuilta poimittiin akateemisen henkilökunnan nimet (poislukien jatko-opiskelijat, mikäli nämä olivat akateemisen henkilökunnan joukossa). Joukosta poistettiin osa-aikaiset siltä osin kuin tästä oli tieto www-sivuilla. Suomalaisten laitosten kohdalla ei käytetty www-sivujen ulkopuolisia tietoja kuten esimerkiksi tietoa jonkun professorin osa-aikaisuudesta, tarkoituksena säilyttää vertailukelpoisuus ulkomaisten laitosten henkilökunnan kanssa.
3. ISI Web of Knowledge -tiedot poimittiin syöttämällä henkilön sukunimi ja etunimen etukirjain/kirjaimet. Aikajaksoksi rajattiin ”latest 5 years” ja yleisen poiminnan jälkeen julkaisut rajattiin ”business and economics” -kategoriaan. Poikkeuksellisen suuret luvut pyrittiin varmistamaan oikeiksi. Useiden (noin 20 %) henkilöiden kohdalla tiedot varmennettiin vertaamalla heidän omilta www-sivuilta poimittuihin ansioluetteloihinsa. Tämä oli erityisen tarpeen ei-suomalaisen osalta. Esimerkiksi tanskalaisten kohdalla haut olivat herkkiä sille, syötettiinkö yhden vai myös heidän usein käyttämänsä toisen etunimen alkukirjaimet. Lopuksi tehtiin satunnaistarkastukset 10 %:lle henkilöistä. Virheitä havaittiin hyvin vähän ja ne korjattiin.
4. Google Scholar -tiedot poimittiin Publish or Perish -ilmaisohjelmaa käyttäen. Aikajaksoksi rajattiin 2004–2009 ja kategoriaksi ”business, administration, finance, economics”. Kenttään syötettiin henkilön koko nimi. Jos haulle ei löytynyt yhtään julkaisua, kokeiltiin nimen eri versioilla. Jos julkaisuja löytyi yli 60, ne käytiin läpi ja tarkastettiin. Lopuksi tehtiin satunnaistarkastukset 10 %:lle henkilöistä. Virheitä havaittiin hyvin vähän ja ne korjattiin.